

УДК 655.5:027.625(477)

Випуск перевидань бібліотек України для юнацтва: теоретико-методологічні аспекти

Тишкевич К.І.

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

Розглянуто основні визначення науковцями поняття перевидання. Визначено роль перевидань бібліотек України для юнацтва в контексті виконання інформаційних потреб для певної категорії користувачів соціальних інститутів.

Перевидання деяких бібліографічних показників у Державній бібліотеці України для юнацтва вивчає через потребу часу, наприклад, "Математичні обрії молоді". Видання доповнене і перероблене зважаючи на зауваження фахівців. Рішення про перевидання приймається на користь соціально значущого і освітнього видання.

Ключові слова: перевидання, види перевидань, бібліотеки України для юнацтва.

Незважаючи на активне впровадження інформаційних технологій бібліотеки для юнацтва, як і раніше залишаються багатофункціональними соціальними інститутами, що здійснюють функції збору, зберігання, надання юнацтву інформації, які мають величезні інформаційні ресурси, стають частиною інформаційної інфраструктури та є актуальним об'єктом для дослідження.

Серед пріоритетних напрямів бібліотеки для юнацтва як центру інформаційної підтримки молоді є підготовка та випуск соціально значимих, інформативних, культурологічних видань. Враховуючи значення видавничої діяльності бібліотек України для юнацтва, метою статті є виявити особливості та актуальність повторних видань на прикладі Державної бібліотеки України для юнацтва; виокремити блоки, які обов'язкові у перевиданнях; визначити критерії відбору та практику перевидань.

Об'єктом дослідження є перевидання Державної бібліотеки України для юнацтва як складова видавничої діяльності мережі бібліотек для молоді.

Аналізу тлумаченню поняття «перевидання» присвячені наукові статті та розвідки – А. Мільчина, М. Тимошика, В. Шевченко, С. Водолазька.

Національний стандарт ДСТУ 3017:95. «Видання. Основні види. Терміни та визначення» не надає визначення поняття "перевидання". Тому у класифікаціях перевидань, здійснених різними дослідниками виникли розбіжності.

За А. Мільчиним: перевидання – повторний випуск видання, що вже випускалося цим видавництвом., яке доповненим (включаючи додаткові матеріали в порівнянні з попереднім виданням), виправленим (із змінами, що усувають помилки і що уточнюють положення тексту попереднього видання), переробленим (істотним змінам, що піддалися, змістові і/або композиційного характеру), переглянутим (із заміною застарілих матеріалів новими або приватними змінами, викликаними зміною поглядів), розширеним (доповненим текстом, що виходить за межі тематичних меж попереднього видання), стереотипним. Перевидання може бути комбінацією декількох з перерахованих видів, бути виправленим і доповненим, переробленим і доповненим тощо.

Порядковий номер слід вказувати арабськими цифрами з нарощуванням відмінкового закінчення (8-е видання, доповнене) [2, с. 263].

За М. Тимошиком перевидання – це кожне наступне видання випущеного раніше твору або збірки творів, незалежно від часу, місця і видавця першого видання та змін у його змісті, структурі чи оформленні. Залежно від привнесених до кожного наступного видання змін і доповнень розрізняють такі види перевидань: стереотипне, факсимільне, виправлене, доповнене, перероблене [3, с. 350-353].

Класифікація за В. Шевченко та С. Водозазька передбачає два блоки: перевидання зі змінами та перевидання без змін. До першої групи належать видання, які вийшли із певними змінами тексту чи оформлення: доповнене; перероблене; виправлене; розширене.

Друга група перевидань здійснюється без жодних змін: стереотипне; репринтне; факсимільне [1, с. 146; 4].

Перевидання деяких бібліографічних покажчиків у ДБУ для юнацтва виникла через потреби часу, наприклад, «Математичні обрії молоді» (2-ге вид., допов. та перероб, Київ, 2006), де математика розглядається не просто як навчальна дисципліна, а як своєрідний вид мистецтва. Видання доповнене і перероблене з урахуванням зауважень фахівців Голосіївського районного управління освіти м. Києва. Акцентування естетичного підходу до математики вимагало від укладачів певної винахідливості у забезпеченні гармонійності структури покажчика, який складається з чотирьох розділів: «Математика для старшокласника», «Для лінивих розумників», «Математика для абітурієнта» і «Цікава математика для кожного». До розділу «Математика для старшокласника» включено підрозділи «Теорія чисел», «Її величність алгебра», «Геометрія – правителька розумових пошуків», «Вивчаємо теорію ймовірностей», а також вступний підрозділ «З історії математики» і заключний – «Якщо екзамени “на носі”». Матеріали у розділах частково анотовані. Розділ «Цікава математика для кожного» містить передусім збірники задач, головоломок, ребусів тощо, ілюструючи ще один – не утилітарний, як у попередніх розділах, а розважальний – підхід до математики (не слід забувати про спорідненість незацікавленого милування красою і ще більш незацікавленої розваги). Додаток 1. «Математика на сторінках Інтернету» – належним чином доповнює зміст трьох основних розділів найсучаснішою інформацією. Додаток 2. «Спробуй розв’язати» – дасть змогу виявити свою математичну вправність, навіть не звертаючись до інших видань. Запропонований матеріал, окрім вдумливості у підборі джерел, відрізняється оригінальністю структури, певною художністю та актуальністю.

Наркоманія в молодіжному середовищі, зважаючи на її наслідки та темпи поширення, є чи не найзловбоденнішою з проблем нашого сьогодення. Саме їй присвячено три випуски бібліографічних покажчиків із серії «Несекретна інформація», в якому читач знайде інформаційні джерела (статті з періодичних видань, книги, брошури та веб-сайти) про стан, причини і профілактику наркоманії в Україні, наприклад, Молодь і СНІД: серйозний погляд (2-ге видання перероб., Київ, 2005), Молодь і СНІД: серйозний погляд (Вид. 3-тє, переробл. і змінене, Київ, 2011).

Бібліографічні покажчики висвітлюють сучасні бібліографії та вебграфії з проблеми ВІЛ-інфекції та СНІДу в молодіжному середовищі: темпи, шляхи поширення хвороби, можливі способи запобігання.

Слід зазначити, що особливій уваги вимагають передмова і вступна стаття. Під час підготовки перевидання необхідно переглянути або написати нову передмову чи вступну статтю. Завдання редактора перевидання – уніфікувати коментарі і примітки, відповідно до попереднього видання, якщо його текст є основою майбутнього перевидання. Крім того, про всі зміни необхідно вказати у преамбулі до коментарів.

У передмові зазвичай відмічають недоліки колишніх видань і відмінності цього видання від попередніх, характеризують зміни і доповнення, внесені в нове видання, і пояснюють необхідність перевидання: поява нових досліджень або розробок, новій

технології, оновлення деяких даних тощо. Якщо в передмові до першого видання були порушені принципи повіпитання, то в наступних виданнях воно може зберегтися.

Важливо визначити, який показник потрібний в цьому перевиданні: іменний, предметний, єдиний, хронологічний тощо. Якщо в перевиданні додано новий матеріал, міняється структура, композиція видання, допоміжні показники, додатки, то їх переробляють.

Для перевидання складаються нові вихідні відомості: титульний аркуш, анотація, вихідні і випускні дані. На титульному аркуші вказується номер перевидання і його вид. Особливої уваги під час підготовки титульних елементів показника вимагає анотація. Анотації допомагають користувачеві орієнтуватися у світі книг.

Значна частина на анотації відповідає вимогам, що пред'являються до них. Вони містять відомості, необхідні і достатні для того, щоб представити, які сторони дійсності, ідеї, імена відкриваються перед читачем в тому або іншому матеріалі. Головний і найбільш поширений недолік анотацій уперевиданнях у тому, що вони не розкривають основного змісту показника, не вказують, що нового вносить укладач у зміст та структуру, чим він відрізняється від попередніх видань. Є анотації, просто передруковані з попереднього видання.

Деякі анотації перенасичені другорядними деталями, повторюють відомості з бібліографічного опису, змісту. Наприклад, анотація до третього переробленого і зміненого видання "Молодь і СНІД: серйозний погляд" (2011) : «Показник складається з чотирьох розділів. Перший містить законодавчу базу щодо ВІЛ/СНІДу. Другий – довідкову інформацію про хворобу. Третій присвячено джерелам, автори яких розповідають про те, як уберегтися від зараження ВІЛ/СНІДом та як жити поряд із хворими. У четвертому розділі зібрано електронні ресурси та тексти з Інтернету, що розкривають тему. У розділах джерела розміщено за алфавітом і частково анотовано. Показник доповнено корисними додатками, які допоможуть організувати та провести годину спілкування та інші заходи щодо зазначеної теми».

Сьогодні у світі спостерігається глобальне падіння інтересу до читання, особливо серед молоді, пов'язане з бурхливим розвитком комп'ютерних технологій, зростанням впливу інтернету. Подібна ситуація складається і в нашій країні, що викликає занепокоєння в українському суспільстві.

Зниження зацікавленості читанням як у способі інтелектуального, духовного відпочинку можна пояснити не лише надмірним захопленням інтернетом, комп'ютерними розвагами, музикою, але й тим, що бібліотеки все більше віддають перевагу інформатизації і менше уваги приділяють своїм функціям як культурні інститути.

Ці та інші фактори говорять за те, що бібліотеки мають дослідити та проаналізувати роль видавничої продукції бібліотек, щоб потім прикласти організаційних зусиль та ініціативи в цій важливій для суспільства сфері, знайти підтримку інших соціальних інститутів у цьому питанні.

Висовок. Таким чином, рішення щодо перевидання визначається вивченням читачього попиту на основі соціологічних досліджень, які проводять бібліотеки для юнацтва. Наприклад, прослідкувати зміни в колі читання молоді та їх інформаційних уподобаннях; визначити читачькі потреби молодих людей; з'ясувати ступінь читачької активності тощо.

До того ж враховуються критерії актуальності, що мають наукове та культурне значення. Але найчастіше рішення про перевидання приймається на користь соціально значущого та навчального видання.

Список літератури

1. Водозазька С. Типологічна характеристика перевидань/ С. Водозазька// Наукові записки Інституту журналістики. – Т. 40. – 2010. – С. 145-147.
2. Мильчин А. Э. Издательский словарь-справочник / А. Мильчин. – М.: ОЛМА-Пресс, 2003. – 560 с. (рос.)
3. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця : практ. посіб. – 2 – ге вид., стереотипне / М. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2006. – 560 с.
4. Шевченко В. Художньо-технічне редагування / Шевченко В. – К.: Паливода А. В., 2010. – 516 с.

Тышкевич Е.И. **Выпуск переизданий библиотек украины для юношества: теоретико-методологические аспекты** // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации» Том 26 (65). № 3 – С.49-52

Рассмотрены основные определения научными работниками понятия переиздания. Определена роль переизданий библиотек Украины для юношества в контексте выполнения информационных потребностей для определенной категории пользователей социальных институтов.

Переиздание некоторых библиографических указателей в Государственной библиотеке Украины для юношества возникает в связи с потребностью времени, например, "Математические горизонты молодежи". Издание дополнено и переработано принимая во внимание замечания специалистов. Решения о переиздании принимаются в пользу социально значимого и образовательного издания.

Ключевые слова: переиздания, виды переизданий, библиотеки Украины для юношества.

Tyshkevych K. **Producing of reediting of libraries of ukraine for youth: theoretical and methodological aspects** // Scientific Notes of Taurida V. I. Vernadsky National University. – Series: Philology. Social communications. – 2013. – Vol. 26 (65). No 1 – P.49-52

Basic determinations are considered by the research workers of concept of reediting. The role of reediting of libraries of Ukraine is certain for youth in the context of implementation of informative necessities for certain kemezopii of users of social institutes. Among priority directions of library for youth as there are preparation and producing of socially meaningful, informing, cultural editions the center of informative support of young people. Features and actuality of the repeated editions are educed on the example of the State library of Ukraine for youth; blocks are distinguished, what obligatory in reediting; the criteria of selection and practice of reediting are certain.

Reediting of some bibliographic pointers in State Library of Ukraine for youth has aroused the need of the present time, for example, "Mathematical horizons are young". Edition is complemented and does not take into account the remarks of specialists of the Golosevskogo district management of formation of Kyiv. Intelligently decision in relation to reediting is determined by the study of reader demand on the basis of sociological researches which conduct libraries for youth. The criteria of actuality, which have a scientific and cultural value, are besides taken into account. But the most frequent decision about reediting is accepted in behalf of socially meaningful and educational edition.

Keywords: reediting, types of reediting, libraries of Ukraine for youth.

Поступила до редакції 07.09. 2013 р.